

Україна у фокусі

24 лютого – 2 березня

2014 року

ЗМІСТ

I. Огляд політичних подій за тиждень	3
II. Аналітична довідка.....	8
Агресія проти України: плата за Майдан?	8

I. Огляд політичних подій за тиждень

24
лютого

ЦВК оголосила про початок президентської виборчої кампанії. У прес-службі ЦВК повідомили, що виборча кампанія з дострокових президентських виборів в Україні стартує з 25 лютого.

Верховна Рада призначила головою СБУ Валентина Наливайченка, генеральним прокурором – Олега Махніцького, головою Нацбанку – Степана Кубіва.

Верховна Рада звільнила суддів Конституційного Суду, які своїм рішенням повернули Конституцію, що розширила повноваження президента Віктора Януковича.

Міністерство закордонних справ Росії висловило свої сумніви з приводу легітимності Верховної Ради України.

Майдан висунув вимоги до уряду народної довіри. Основний критерій відбору – членами нового уряду не можуть бути учасники списку сотні найбагатших людей України і керівники органів виконавчої влади або працівники адміністрації президента, що обіймали ці посади з початку 2010 року. Майданівці також вимагають, щоби члени нового уряду мали досвід роботи в галузі мінімум 7 років, за винятком МВС, СБУ, Міноборони.

25
лютого

Верховна Рада призначила дострокові вибори столичного міського голови та Київради на 25 травня.

Андрій Ключев подав у відставку з посади глави президентської адміністрації.

Віктора Януковича оголосили в розшук за статтею про масові умисні вбивства людей з обтяжливими обставинами. Януковича шукають оперативно-розшукові підрозділи СБУ і МВС.

Спецпідрозділ Міністерства внутрішніх справ «Беркут» ліквідовано. Про це повідомив в.о. міністра внутрішніх справ Арсен Аваков.

26
лютого

Екс-президента України Віктора Януковича оголошено в міжнародний розшук. Про це заявив в.о Генпрокурора Олег Махніцький у четвер журналістам. Він також додав, що в міжнародний розшук оголошено екс-міністр внутрішніх справ Віталія Захарченка. За словами Махніцького Захарченку і Януковичу висувається підозра за масові вбивства людей, вчинені групою осіб. Крім того, ГПУ оголосила про підозру у вбивстві Ключеву, Пшонці, Якименку та Шуляку.

Рада Майдану оприлюднила на Майдані список майбутніх міністрів. Не всі прізвища зі списку були схвалені громадою. Незадоволення викликали особи Олександра Турчинова, Арсенія Яценюка, Людмили Денісової та Арсена Авакова. Схвально громада сприйняла Ольгу Богомолець, Сергія Квіта, Євгена Нищука, Дмитра Булатова. Не почувши у списку прізвища лідера «Правого сектору» Дмитра Яроша, люди почали скандувати «Ярош». Лідер гурту «Мандри» Фома зі сцени Майдану оголосив, що з Дмитром Ярошом нині ведуться перемовини про посаду заступника секретаря РНБО.

Верховна Рада Криму не порушуватиме питання про вихід автономії зі складу України. Про це заявив голова кримського парламенту Володимир Константинов.

Андрій Ключев повідомив, що готовий сприяти слідству щодо подій у Києві.

Арсен Аваков оголосив про формування нового підрозділу замість «Беркуту».

27
лютого

У Верховній Раді України створено парламентську коаліцію у складі 250 депутатів. До її складу увійшли фракції «Батьківщина», «УДАР», «Свобода», депутатські групи «Економічний розвиток» та «Суверенна європейська Україна», а також окремі народні депутати України. Голова Верховної Ради Олександр Турчинов повідомив, що не виключено, що її чисельність збільшуватиметься.

Парламент обрав новим прем'єр-міністром України Арсенія Яценюка, який заявив, що складає депутатський мандат і не йтиме в президенти. У своєму виступі з парламентської трибуни кандидат на посаду прем'єра Арсеній Яценюк наголосив, що головне завдання на сьогодні – зберегти територіальну цілісність України, яка незабаром стане членом Європейського Союзу. Арсеній Яценюк закликав усіх учасників Будапештського меморандуму гарантувати безпеку, територіальну цілісність та єдність України.

Український парламент затвердив новий склад уряду:

перший віце-прем'єр – Віталій Ярема;
віце-прем'єр – Олександр Сич;
віце-прем'єр–міністр регіонального розвитку та ЖКГ – Володимир Гройсман;
міністр Кабміну - Остап Семерак;
міністр охорони здоров'я – Олег Мусій
глава МВС – Арсен Аваков;
міністр інфраструктури – Максим Бурбак;
міністр фінансів – Олександр Шлапак;
міністр соціальної політики – Людмила Денісова;
міністр юстиції – Павло Петренко;
міністр культури – Євген Нищук;
міністр економіки – Павло Шеремета;

міністр освіти і науки – Сергій Квіт;
міністр молоді та спорту – Дмитро Булатов;
голова Міністерства агро-промислового комплексу – Ігор Швайка;
міністр екології – Андрій Мохник;
міністр палива і енергетики – Юрій Продан.

За поданням в. о. обов'язків президента України Олександра Турчинова парламент призначив в. о. міністра оборони Ігора Тенюха та в. о. міністра закордонних справ Андрія Дешицю. Верховна Рада схвалила програму дій нового уряду, за яку проголосувало 294 народні депутати.

Невідомі люди зі зброєю в руках, назвавши себе «представниками самооборони російськомовних громадян Криму», захопили будівлі Верховної Ради Автономної Республіки Крим та уряду. Незважаючи на це, позачергова сесія парламенту відбулася.

Кримський парламент призначив проведення республіканського референдуму про розширення повноважень автономії на 25 травня. Крім того, народні обранці кримського півострова призначили новим прем'єром Криму депутата Верховної Ради Криму, лідера партії «Русское єдинство» Сергія Аксьонова, відправивши у відставку уряд Анатолія Могильова.

Генеральна прокуратура України почала кримінальне провадження за статтю "теракт" за фактом захоплення в Криму будівель Верховної Ради Криму і Ради міністрів автономії.

Голова координаційної ради з організації Севастопольського міського управління із забезпечення життєдіяльності м. Севастополя, російський бізнесмен Олексій Чалий закликав російських співвітчизників надати допомогу Севастополю.

Народний депутат (фракція «Батьківщина»), колишній голова Меджлісу кримськотатарського народу Мустафа Джемілев вважає, що дії осіб, які захопили адміністративні будівлі Криму, узгоджені з представниками Чорноморського Флоту РФ, що базується в Криму.

Андрія Парубія призначено секретарем Ради національної безпеки.

28
лютого

Російські військові захопили аеропорт у Сімферополі, а також держпідприємство «Кримаерорух», яке забезпечує авіаційну навігацію над територією Автономії. 150 військових з «російським акцентом» висадились у Сімферополі. У МВС України звинуватили Росію у збройному вторгненні до Криму. Верховна Рада України звернулася до Ради безпеки ООН з вимогою, аби в разі ескалації конфлікту в Криму втрутилася Рада безпеки ООН.

Верховна Рада України скасувала і обмежила деякі пільги народних депутатів.

Київський райсуд Харкова закрит кримінальну справу про порушення в діяльності корпорації «Єдині енергетичні системи України» за обвинуваченням экс-прем'єрці Юлії Тимошенко.

Перший віце-прем'єр-міністр Ярема визнав, що міліція упустила Януковича та Захарченка, назвавши діяльність МВС щодо затримання осіб, причетних до розгону Майдану, незадовільною. Посадовець зазначив, що зараз ведеться розслідування і розшукуються 30 осіб, причетних до кривавих подій на Майдані.

Віктор Янукович дав прес-конференцію у Ростові-на-Дону (Росія). Він звинуватив у жертвах на площах України політиків Заходу, які сприяли "фашистам" на Майдані, заявив, що досі вважає себе президентом і не збирається брати участь у виборах 25 травня.

Президент Віктор Янукович і його син Олександр Янукович очолили список 18 високопосадовців, проти яких Австрія ввела санкції. Зокрема міністр закордонних справ Австрії повідомив, що Австрія заморожує активи 18 громадян України на вимогу нової влади в Києві.

Лідер ВО «Свобода» Олег Тягнибок заявив, що його політична сила братиме участь у виборах президента України, але формат участі буде визначений на з'їзді найближчим часом.

В.о. президент Олександр Турчинов заявив про спробу Росії анексувати територію України. Він наголосив, що під виглядом військових навчань Росія ввела війська в АР Крим, які не лише захопили парламент Криму, Кабмін Криму, а й пробують брати під контроль цивільні об'єкти та комунікації, блокують місця розташування українських військових.

Швейцарія та Ліхтенштейн вводять санкції проти колишньої політичної верхівки епохи Януковича.

94 людини загинуло за час протестів в Україні. Причому 83 особи померло в столиці за період з 18 по 28 лютого 2014 року. Про це повідомила прес-служба Міністерства охорони здоров'я.

1
березня

Путін оголосив Україні війну. Після того, як самопроголошений глава Ради міністрів АР Крим Сергій Аксьонов звернувся до президента РФ Володимира Путіна про надання сприяння у забезпеченні миру і спокою на території Автономної Республіки Крим, Путін попросив Раду Федерації дозволити використати Збройні сили РФ на території України до нормалізації суспільно-політичної обстановки в цій країні.

Рада Федерації одногосно ухвалила постанову про використання російських збройних сили на території України – до нормалізації обстановки в цій країні.

Уряд України закликав Російську Федерацію негайно забрати свої війська з території Криму. Про це заявив прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк.

РНБО України наказала привести армію у повну бойову готовність і склала детальний план відсічі агресорам. Про це заявив в.о. президента Олександр Турчинов.

Росія повинна припинити військову агресію і вступити в контакт з українським урядом. Про це заявили представники США на Раді Безпеки ООН, ухваливши рішення про спрямування до України представників ООН і ОБСЄ. Їх підтримали і представники Великої Британії, які наполягають на проведенні консультацій у межах Будапештського меморандуму.

Три президенти України закликали владу розірвати Харківські угоди про базування Чорноморського Флоту Росії у Криму, підписані Дмитром Медведєвим та Віктором Януковичем у 2010 році. Про це йдеться у спільній заяві президентів Леоніда Кравчука, Леоніда Кучми та Віктора Ющенка,

Міністерство закордонних справ України закликло Євросоюз, США і НАТО розглянути всі можливі механізми щодо захисту територіальної цілісності України. Про це заявив міністр закордонних справ Андрій Дешиця.

2
березня

Російська армія атакувала частину українських ВМС в Севастополі, українці перегородили в'їзд у частину.

Українські військові у Криму залишаються вірними присязі українському народу. Про це йдеться у заяві Міністерства оборони України. У документі зазначено, що інформація, поширена деякими іноземні ЗМІ, про те, що українські військовослужбовці покидають свої військові частини на території Криму та про масово звільняються зі ЗС України, не відповідає дійсності.

Кабінет міністрів відновив роботу над угодою про Асоціацію з Європейським союзом. Про це повідомив міністр економіки Павло Шеремета.

Штаби Азово-Чорноморського регіонального управління та Сімферопольського прикордонного загону були штурмом узяті великою кількістю озброєних осіб, які не мали на собі розпізнавальних знаків. Про це повідомили у Держприкордонслужбі. Згідно з повідомленням, нападники виламали всі двері, знищили автоматизовані робочі місця та засоби зв'язку.

II. Аналітична довідка

АГРЕСІЯ ПРОТИ УКРАЇНИ: ПЛАТА ЗА МАЙДАН?

Після Майдану центр протестної напруженості перемістився з Києва головним чином до Автономної Республіки Крим. Тут розпочалася нова фаза конфлікту на основі здебільшого невизнання легітимності нової влади – і завдяки активним діям проросійських сил, і підтримці Російської Федерації. Паралельно з формуванням нової влади в Києві, в Криму вибухнула кампанія протесту проти результатів Майдану, яка фактично одразу винесла на перший план питання про статус Криму загалом, аж до можливого його виходу зі складу України. В результаті на тлі нестабільної ситуації як в Криму, так і в південно-східних областях, і відбулося як юридичне, так і фактичне здійснення інтервенції Росії на територію України

Крим: як сепаратистські тенденції сприяли агресії з боку Росії

Інтервенція Росії на територію Криму багато в чому стала можливою саме завдяки специфіці Криму як регіону і його реакції на Майдан як революцію. По-перше, в Криму несприйняття Майдану було накладено на достатньо поширені проросійські настрої серед населення Криму, аж до відокремлення Криму від України. Для перетворення цієї ідеї в самоціль потрібний був каталізатор, яким став Майдан. По-друге, мовне питання було і залишається одним з найчутливіших в Криму, і тому скасування мовного закону про статус регіональних мов як одне з перших рішень нової більшості у Верховній Раді України викликало сплеск протесту як в Криму, так і в інших південно-східних регіонах. Страх можливих утисків російськомовного населення в його правах став одним з основних каталізаторів з одного боку протестного руху в Криму і на Сході, а і з іншого – сприяв посиленню проросійських настроїв, що Росія

активно наразі використовує в своїй риториці. По-третє, в Криму сконцентрувалися проросійські сили, які в кризовій ситуації активно вступили у гру на хвилі спротиву подіям у Києві. В нелегітимний спосіб, з порушенням Конституції України парламент Криму (за відсутності кворуму) відправив уряд Криму у відставку і «обрав» новим прем'єр-міністром лідера «Русского єдінства» Сергія Аксьонова. В той же час обраним прямо на мітингу мером Севастополя став Олексій Чалий, громадянин Росії. Це ознаменувало собою зміну політичного ландшафту в Криму в такий спосіб, як це було вигідно Росії. І ось це, нове обличчя кримської влади і закликала Росію втрутитися, чим створило просто формальний привід для Росії офіційно поставити питання де-юре – про захист її співвітчизників в Україні, а де-факто – про інтервенцію на територію суверенної держави.

Росія: дії на випередження

Не лише оперативність дій Росії протягом останнього тижня, але і її попередня політика щодо Півдня і Сходу підтверджують те, що до можливості реалізації нинішнього сценарію російська сторона готувалася заздалегідь. Підґрунтя для дестабілізації формувалося протягом тривалого часу завдяки перманентній підтримці проросійських сил і активній інформаційній політиці. Формально декларуючи власне невтручання аж до 1 березня, Росія робила аналогічні заклики і до західних держав. Втім, це виявилось політичним маневром, який стримував від оперативного реагування як українську сторону, так і міжнародну спільноту, адже залишалося вікно можливостей, що Росія не вдасться до введення військ і повномасштабної інтервенції. Тобто, вже в умовах кризи фактично протягом цілого тижня, Росія діяла оперативно і на випередження. В той же час нове керівництво України аж до формального схвалення Радою Федерації Росії намірів Володимира Путіна ввести збройні сили РФ на територію України посідало, скоріше, позицію очікування подальших дій Росії. В результаті, офіційне підтвердження про інтервенцію стало реальністю, Кримський півострів був вже повністю блокований російськими збройними силами. Російська сторона апелює до двох основних факторів, які

обумовлюють її втручання. Перший – це нібито необхідність захисту російськомовних громадян в Україні. Друга – нелегітимність, з російської точки зору, нової влади в Україні і її звинувачення у невиконанні договору про примирення, що його підписував Віктор Янукович з представниками опозиції 21 лютого. Втім, цілком очевидно, що обидва аргументи є неправомірними. Підтверджені, що будь хто з російськомовних громадян постраждав на території України, немає, а договір від 21 лютого представник Росії, на відміну від представників Франції, Німеччини та Польщі, взагалі не підписав.

Все це говорить про відсутність будь-яких законних підстав для введення військового контингенту Росії на територію України і дає можливість трактувати це як військову агресію щодо суверенної держави та зазіхання на її територіальну цілісність. Вся кампанія виглядає спланованою та прорахованою: приїзд делегатів від Державної Думи Росії в Крим, несподівано оголошені навчання збройних сил Росії на східних кордонах України, незаконна зміна влади в Криму і її звернення до Росії про втручання – все це є частиною великого пазлу, це дало можливість оперативно зайняти весь Кримський півострів, а також робить можливим подальше просування збройних сил Росії територією України.

Як зберегти територіальну цілісність України

На жаль, у двосторонньому, україно-російському порядку вирішити питання інтервенції Росії навряд чи вдасться. Саме зараз чи не головні важелі впливу і можливості зупинити агресію щодо України належать міжнародним організаціям та окремим західним державам: ООН, ЄС, НАТО, ОБСЄ, США. Оголошена загальна мобілізація, так само як і приведення всіх збройних сил України у стан бойової готовності навряд чи зможуть зупинити наступ Росії без сильної міжнародної підтримки. Міжнародна спільнота вже засудила дії Росії, зокрема, на засіданнях Ради безпеки ООН, проте наразі потрібні конкретні дії на підтримку України, а не заяви. Процес консультацій та переговорів російську сторону не цікавить в принципі, тому міжнародні організації мають показати відданість міжнародним гарантіям цілісності України, наданим їй у 1994 р. Великобританією, США і тією ж Росією, а також готовністю захищати територію України так само, як у випадку її членства в НАТО або ж ЄС. Українська дипломатія саме в цьому напрямку має працювати: максимально об'єктивно доводити до світової громадськості, що відбувається в Україні, і вимагати її участі у

вирішенні конфлікту. Відповідне звернення до ЄС, НАТО і США вже було сформульоване, і залишається чекати на результати екстреного засідання на рівні ЄС та НАТО. Агресія проти України є набагато серйознішою за російсько-грузинську війну 2008 р. Не в останню чергу – через те, що це відбувається на кордоні з державами-членами НАТО та ЄС. Саме це може стати вирішальним фактором на підтримку України. У внутрішньополітичній ситуації уряд має сконцентрувати свою увагу на південно-східних регіонах, які не є окупованими, але які стоять перед такою загрозою. Головна мета у цьому напрямку – стабілізувати ситуацію з управлінням в цих регіонах, забезпечити безпомилкове функціонування вертикалі влади, на яку зможе опертися новий уряд. Завдання номер два – це робота з населенням, активна інформаційна політика, спрямована на пояснення реального стану речей в Криму, трактування дій Росії. Таким чином треба намагатися не допустити підтримки в цих регіонах (де більшість населення не сприймає Майдан і має проросійські настрої) можливої інтервенції Росії та ідеї від'єднання від України.

Висновки

Таким чином, ситуація в Криму, на Півдні і Сході України являє собою безпрецедентно серйозну загрозу цілісності України як держави. Підґрунтя для цього поєднувало в собі як внутрішньополітичні фактори, зокрема, негативне ставлення до Майдану та змін, що він їх спричинив, так і зовнішньополітичні чинники, зокрема, втручання, а потім і інтервенцію Росії в Крим. На сьогодні, після фактичної окупації Криму російськими збройними силами, чи не головна роль у врегулюванні конфлікту належить саме міжнародним організаціям, а також окремим державам, зокрема, США, без тиску та участі яких навряд чи вдасться зупинити агресію проти української держави.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Юлія Ільчук

Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук
